EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 15.12.2016.
COM(2016) 796 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi programa posebnih mjera za poljoprivredu u korist manjih egejskih otoka

1. UVOD

Grčki manji egejski otoci čine iznimno rascjepkani otočni teritorij koji karakteriziraju velika zemljopisna i prirodna ograničenja i niska gustoća naseljenosti, a korištena poljoprivredna površina im je ograničena. Dodatni su čimbenici koji ograničavaju poljoprivrednu proizvodnju na manjim egejskim otocima topografija i klima.

Neki su otoci vrlo izolirani od kontinentalne Grčke te se suočavaju s problemom dvostruke ili čak trostruke izoliranosti[1]. To među ostalim utječe na opskrbu osnovnim poljoprivrednim proizvodima zbog dodatnih troškova prijevoza povezanih s izoliranošću manjih egejskih otoka, njihovom malom površinom i udaljenošću od tržišta.

Uzimajući u obzir tu specifičnu situaciju, koja se ne može usporediti s kopnom EU-a, manji egejski otoci imaju koristi od posebnih mjera za poljoprivredu u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP). Manji egejski otoci, osim potpore u okviru prvog stupa ZPP-a, imaju koristi od posebnog programa potpore (program potpore za manje egejske otoke) koji pomaže u promicanju lokalne proizvodnje i osiguravanju opskrbe osnovnim proizvodima. Taj program obuhvaća sve egejske otoke osim Evije i Krete.

Ovo je izvješće usmjereno na ocjenjivanje primjene programa za manje egejske otoke između 2006. i 2014.

Egejski otoci zauzimaju područje omeđeno Kretom na jugu, kontinentalnom Grčkom na sjeveru i zapadu te kontinentalnom Turskom na istoku, a obuhvaćaju ukupno 210 240 km^2. U Egejskom moru ima ukupno 7 582 otoka i otočića, no gotovo ih je 90 % manje od 10 km^2, a samo dva otoka, Lezbos i Rodos, imaju površinu veću od 1 000 km^2. Ukupna površina grčkih otoka i otočića predstavlja 17,1 % državnog teritorija. Na većini tih otoka žive male zajednice s manje od 5 000 stalnih stanovnika, osim nekoliko otoka s relativno većom površinom i između 10 000 i 40 000 stanovnika, kao što su Lezbos, Hij, Samos, Kos ili Rodos, koji ima više od 100 000 stanovnika.

2. PROGRAM POTPORE MANJIM EGEJSKIM OTOCIMA: POČETCI, RAZVOJ I PRAVNI OKVIR

Početci posebnog programa za manje egejske otoke sežu u 1993. kada su se Uredbom Vijeća (EEZ) br. 2019/93[2] prepoznali određeni problemi s kojima su se susretali poljoprivredni sektori na manjim egejskim otocima zbog njihove udaljenosti i izoliranosti.

Program je od svojeg stvaranja 1993. doživio neke promjene. Grčka je u reformi ZPP-a 2003. odlučila primjenjivati program jedinstvenih plaćanja (SPS) u cijeloj zemlji počevši s 1. siječnja 2006. Osnovna je uredba 2006. zamijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 1405/2006[3], kojom se nisu promijenili ciljevi ili posebne mjere za manje egejske otoke. Međutim, njome je uveden programski pristup, što znači da se

[1] Višestruka izoliranost znači da nema izravne prometne veze između otoka i kopna, pa se pošiljke dopremaju preko drugih otoka.

[2] SL L 184, 27.7.1993., str. 1.

[3] SL L 265, 26.9.2006., str. 1.

potpora manjim egejskim otocima utvrđuje u godišnjem programu koji donose nacionalna tijela i dostavljaju Komisiji na odobrenje, a pod upravom je Grčke.

Nakon što je 2013. na snagu stupio Ugovor iz Lisabona Uredba Vijeća (EZ) br. 1405/2006 zamijenjena je Uredbom (EU) br. 229/2013[4]Europskog parlamenta i Vijeća te su donesene Delegirana uredba Komisije (EU) br. 178/2014 i Provedbena uredbe Komisije br. 181/2014[5].

Program za manje egejske otoke financira se iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP). Uredbom (EU) br. 229/2013 postavlja se godišnja gornja granica programa na 23,93 milijuna EUR godišnje. Uz to, Grčka pruža dodatno nacionalno financiranje (0,547 milijuna EUR). Pojedinosti financijske provedbe između 2006. i 2014. predstavljene su u Prilogu ovome izvješću.

Iako program za manje egejske otoke dijeli isti pristup s programom POSEI[6] (ciljeve, strukturu i financijsko upravljanje), programom za manje egejske otoke iz regulatorne se točke gledišta upravlja zasebno u odnosu na program POSEI.

Za razliku od programa POSEI koji zamjenjuje prvi stup ZPP-a (izravna plaćanja), program za manje egejske otoke čini dodatnu potporu programu jedinstvenih plaćanja koji obuhvaća egejske otoke i ostatak Grčke u okviru prvog stupa ZPP-a, kako bi se riješili specifični problemi koji pogađaju te otoke.

3. PRAVNA OSNOVA IZVJEŠĆA

Člankom 20. stavkom 3. Uredbe Vijeća (EU) br. 229/2013 predviđa se da „do 31. prosinca 2016., i nakon toga svakih pet godina, Komisija podnosi Europskom parlamentu i Vijeću opće izvješće u kojemu je prikazan učinak aktivnosti poduzetih na temelju ove Uredbe, kojemu se, prema potrebi, prilažu odgovarajući prijedlozi."

U ovom izvješću o provedbi posebno se uzima u obzir provedba programa do financijske godine 2014. i rad vanjskih ocjenjivača (Analiza za donošenja ekonomskih odluka (engl. *Analysis for Economic Decision*, ADE) u okviru ocjene mjera provedenih u programu POSEI odnosno programu za manje egejske otoke, koje su provedene u sklopu programa za prikladnost i učinkovitost propisa (REFIT). Rad vanjskog ocjenjivača odvijao se od lipnja 2015. do kolovoza 2016. Postupak ocjenjivanja službeno će završiti s pripremom Radnog dokumenta službi Komisije.

4. POLJOPRIVREDA NA MANJIM EGEJSKIM OTOCIMA

Manji egejski otoci uglavnom su brdsko-planinski otoci pod utjecajem sredozemne klime koju karakteriziraju suha i vruća ljeta s rizikom od suše te kratke i kišovite zime.

Iz zemljopisnih značajki, klimatskih uvjeta i socioekonomske strukture manjih egejskih otoka proizlaze određene zapreke poljoprivrednoj aktivnosti i proizvodnji na otocima. Otoci su suočeni s postupnim napuštanjem zemlje i naposljetku smanjenjem lokalnih zajednica s obzirom na to da su njihova poljoprivredna zemljišta prvenstveno na polumarginalnim i marginalnim područjima.

---

4 SL L 78, 20.3.2013., str. 41.

5 SL L 78 od 20.3.2013.; delegirani akt i provedbeni akt: SL L 63 od 4.3.2014.

6 o posebnim mjerama za poljoprivredu u najudaljenijim regijama Unije

Otoci su podijeljeni na južnu egejsku regiju (koja se sastoji od Ciklada i otočne skupine Dodekanez) i sjevernu egejsku regiju (koju čini devet naseljenih otoka: Lezbos, Limnos, Efstratios, Hij, Psara, Oinouses, Samos, Ikaria i Fourni).

Poljoprivreda igra važnu ulogu u gospodarskom životu **sjeverne egejske regije**. Poljoprivredni sektor čini više od 21 % regionalnog bruto domaćeg proizvoda (BDP) i zapošljava 12,2 % aktivne radne snage te regije (2013.). Korištena poljoprivredna površina (KPP) u 2010. iznosila je 168 610 ha, što predstavlja 44 % ukupne površine. Slabljenje tog sektora pripisuje se čimbenicima koji se odnose na njegovu strukturu i probleme u pogledu opskrbe otoka poljoprivrednim proizvodima, povećane troškove proizvodnje, niske stope navodnjavanja i velik udio zemljišta na ugaru.

Poljoprivredne aktivnosti uključuju proizvodnju usjeva (mastika[7], stabla maslina, vinova loza, stabla citrusa i žitarice) i stočarstvo (pčelarstvo,uzgoj ovaca, koza i goveda). Prosječna veličina farmi je mala (oko 5 hektara KPP-a po poljoprivrednom gospodarstvu u 2013.).

Poljoprivredni je sektor u **južnoj egejskoj regiji** razmjerno ograničen te ne ispunjava prehrambene potrebe regije, što zahtijeva značajnu opskrbu iz ostatka Grčke i inozemstva. Taj je fenomen posebno pojačan u ljetnim mjesecima uslijed povećane potražnje zbog turističkih aktivnosti. Zemljopisni diskontinuitet regije i intenzivne razlike među regijama stvaraju neobične osobine koje nisu povoljne za razvoj primarnoga sektora. Suha klima s vrlo malom količinom padalina u kombinaciji s ograničenom dostupnošću zemlje te brdoviti teren predstavljaju prepreke razvoju poljoprivrede i prema tome održivosti pojedinih otoka. No, primarni sektor zapošljava 6,1 % radne snage uz snažne sezonske oscilacije i nedovoljnu zaposlenost (podaci iz 2013.). U toj je regiji KPP 106 080 ha i predstavlja 16,7 % ukupne površine zemlje (podaci iz 2010.)

5. CILJEVI, SUSTAV I PLANIRANJE PROGRAMA

Ciljevi programa za manje egejske otoke navedeni u članku 2. Uredbe (EU) br. 229/2013 glase kako slijedi:

- zajamčena opskrba manjih otoka osnovnim proizvodima za prehranu ljudi ili preradu te uporabu kao poljoprivrednih sirovina smanjivanjem dodatnih troškova koji nastaju zbog njihove izoliranosti, male površine i udaljenosti od tržišta;
- očuvanje i razvoj poljoprivrednih djelatnosti na manjim otocima, uključujući proizvodnju, preradu, stavljanje na tržište i prijevoz lokalnih neprerađenih i prerađenih proizvoda.

U tu je svrhu program sastavljen od dviju vrsta potpora: posebnih režima opskrbe i potpore lokalnoj proizvodnji, a oba se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP).

5.1. Posebni režimi opskrbe

Potpora posebnih režima opskrbe je pomoć koja se dodjeljuje za opskrbu poljoprivrednim proizvodima iz EU-a i uglavnom se tiče hrane za životinje, a u mnogo manjoj mjeri brašna za prehranu ljudi. Glavni su proizvodi za hranjenje

[7] Mastika je smola koja se dobiva od tršlje i proizvodi na otoku Hiju pod zaštićenom oznakom izvornosti te se koristi za proizvodnju likera i slatkiša.

životinja kukuruz i uljane pogače te drugi ostaci biljnih masti ili ulja, dok su glavni proizvodi za brašno obuhvaćeni potporom pšenica ili brašno od suražice.

Manji egejski otoci podijeljeni su u dvije skupine s različitom potporom u skladu s dodatnim troškovima u pogledu udaljenosti: Skupina A uključuje otoke koji su bliže kopnu, a skupina B uključuje najudaljenije otoke koji predstavljaju oko tri četvrtine manjih egejskih otoka.

Korisnici potpore posebnih režima opskrbe su:

- za hranu za životinje: organizacije poljoprivrednih zadruga, neovisne poljoprivredne zadruge, poljoprivrednici i distributeri i
- za brašno: distributeri brašna i pekari.

Grčka je za ovu mjeru namijenila 5,47 milijuna EUR (23 % godišnje dodjele financijskih sredstava), što je ispod granice od 7,11 milijuna EUR utvrđene u Uredbi o manjim egejskim otocima (EU) br. 229/2013.

Potrebno je napomenuti da iako program POSEI ima koristi od posebnih režima opskrbe zbog izuzeća od uvozne carine za proizvode koji dolaze iz trećih zemalja, program za manje egejske otoke nema koristi od tog mehanizma odstupanja od uvoznih režima Unije.

5.2. Potpora lokalnoj proizvodnji

Program potpore lokalnoj proizvodnji usmjeren je na razvoj lokalne poljoprivrede i opskrbu poljoprivrednim proizvodima preko mjera koje se odnose na proizvodnju, preradu i stavljanje na tržište lokalnih poljoprivrednih proizvoda. U programu su definirani brojni proizvodi karakterizirani kao tradicionalni i važni za manje egejske otoke. Grčka je dodijelila prosječno 19 milijuna EUR godišnje za potporu lokalnoj proizvodnji. Korisnici te potpore su poljoprivredni proizvođači ili organizacije proizvođača.

5.3. Programski i partnerski pristup

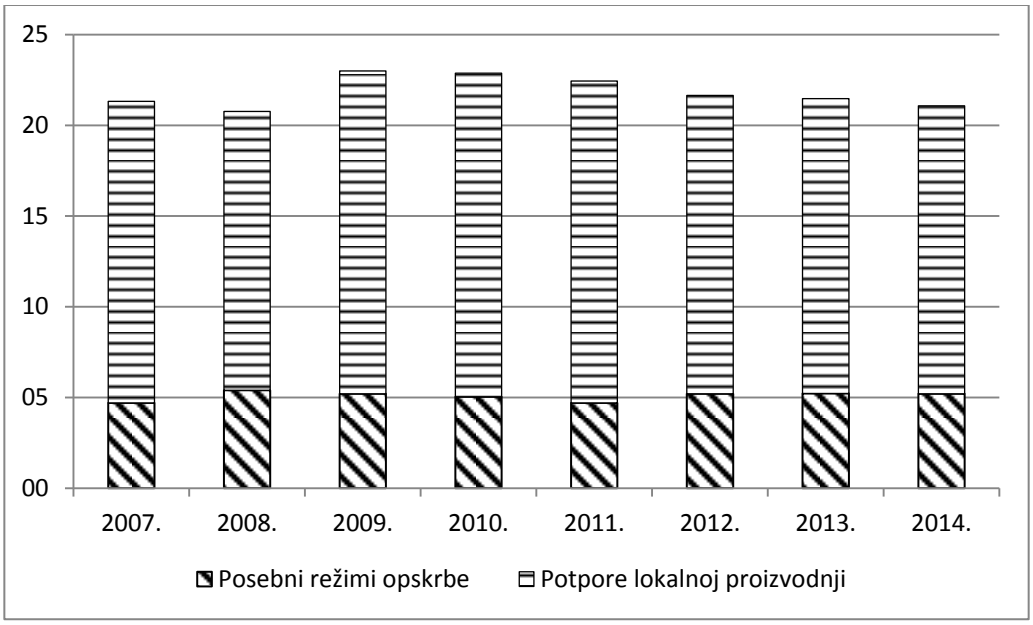
Grčka nadležna tijela u programu su detaljno definirala mjere posebnih režima opskrbe i potpore lokalnoj proizvodnji. Taj program odražava prioritete koje su nacionalna tijela, u bliskoj suradnji s dionicima, utvrdila za svoj poljoprivredni sektor. Ako je potrebno, taj se program može svake godine izmijeniti u skladu s člankom 32. Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 181/2014.

Svake godine do 30. rujna Grčka podnosi svoje godišnje izvješće o provedbi programa u prijašnjoj godini u skladu s člankom 31. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 181/2014.

6. FINANCIJSKO IZVRŠENJE

Financijsko izvršenje u razdoblju obuhvaćenom revizijom i raspodjela iznosa između potpore lokalnoj proizvodnji i posebnih režima opskrbe predstavljeni su u Prilogu. Mjere potpore lokalnoj proizvodnji predstavljaju većinu (74 % – 79 %) potrošnje.

Na temelju godišnjih izvješća o provedbi koje je dostavila Grčka može se primijetiti da je stopa ukupnog izvršenja ostala razmjerno visoka u razdoblju 2007. – 2014., i to u rasponu od 85 % i 94 %, kao što je prikazano na slici 1.

Slika 1.: Godišnja potrošnja za program za manje egejske otoke po mjeri (u milijunima EUR) (Izvor: Analiza donošenja ekonomskih odluka na temelju godišnjih izvješća o provedbi)

7. PROVEDBA PROGRAMA

Grčka je između 2007. i 2014. na potporu lokalnoj proizvodnji potrošila između 15,4 milijuna EUR i 17,8 milijuna EUR godišnje. 61 % ukupnih sredstava za potporu lokalnoj proizvodnji u razdoblju 2007. – 2014. upotrijebljeno je kao potpora **stablima maslina** (potpora je zapravo smanjena s 11,4 milijuna EUR u 2007. na 8,7 milijuna EUR u 2014.). Drugi važni sektori bili su: **vino** (11 % potrošnje za potporu lokalnoj proizvodnji s padom s 2,2 milijuna EUR u 2007. na 1,2 milijuna EUR u 2014.)**, proizvodnja tradicionalnog sira** (9 % potrošenih sredstava s povećanjem između 2009. i 2014. s 1,7 milijuna EUR na 2,6 milijuna EUR), **pčelarstvo** (7 % potrošenih sredstava, stabilni izdaci od oko 1,2 milijuna EUR) **i mastika** (6 % sredstava za potporu lokalnoj proizvodnji s povećanjem s 0,9 milijuna EUR na 1,1 milijun EUR).

Što se tiče posebnih režima opskrbe između 2007. i 2014., ukupni je godišnji proračun za posebne režime opskrbe određen na 5,47 milijuna EUR te su ukupni godišnji izdaci bili u rasponu od 4,8 milijuna EUR do 5,3 milijuna EUR. Gotovo 95 % potpore za posebne režime opskrbe upotrijebljeno je za hranu za životinje, a oko 5 % za brašno.

8. PROCJENA PROGRAMA

8.1. Zajamčena opskrba poljoprivrednim proizvodima

Cilj zajamčene opskrbe osnovnim proizvodima za prehranu ljudi ili preradu te uporabu kao poljoprivrednih sirovina smanjivanjem dodatnih troškova većinom je uspješno postignut, ponajviše u pogledu hrane za životinje. Stupanj obuhvaćenosti u odnosu na ukupne potrebe za opskrbom manjih egejskih otoka između 2011. i 2014. bio je iznad 100 % za hranu za životinje i djelomično nedovoljan za brašno (oko 57 % u 2014.). No, opaženo je smanjenje za hranu za životinje za skupinu otoka A (-

26 %). Ta skupina, međutim, predstavlja samo 6 % ukupnog obujma hrane za životinje u 2014. To je najviše zbog silaznog trenda u broju životinja i zato što stočari radije upotrebljavaju standardiziranu hranu za životinje. Stupanj obuhvaćenosti za brašno niži je na otocima skupine B te se tijekom tog razdoblja smanjio za 27 %.

8.2. Dosljednost između posebnih režima opskrbe i potpore lokalnoj proizvodnji

Instrumenti posebnih režima opskrbe i potpore lokalnoj proizvodnji sveukupno su dosljedno provedeni. Nema unutarnje dosljednosti između provedbe posebnih režima opskrbe i potpore lokalnoj proizvodnji, s obzirom na to da proizvodi s potporom posebnih režima opskrbe (brašno i hrana za životinje) nisu proizvedeni lokalno.

8.3. Održavanje aktivnosti poljoprivredne proizvodnje

Poduprte aktivnosti poljoprivredne proizvodnje ponajviše su se održavale u smislu površine (ha) ili volumena (tone) – s iznimkom maslina, glavnog poljoprivrednog proizvoda koji ima potporu dijela programa za potporu lokalnoj proizvodnji. Površine zasađene stablima maslina smanjile su se za 21 % između 2007. i 2014., dok se obrada proizvedenih maslina manje smanjila, pokazujući pad od 8 % (što znači da se produktivnost povećala), no izložene su snažnim godišnjim varijacijama. Smanjila se i proizvodnja vina te površine vinograda. Druge proizvodne aktivnosti, poput onih koje se odnose na mastiku, pčelarstvo ili proizvodnju tradicionalnog sira, neznatno su se povećale.

Program za manje egejske otoke, koji uglavnom podupiru operativne troškove (proizvodnju, preradu i stavljanje na tržište), imao je ograničeni utjecaj na poboljšanje konkurentnosti tradicionalnih poljoprivrednih proizvoda. Konkurentnost je, s druge strane, imala najviše koristi od drugih instrumenata za potporu, osobito u okviru PRR-a.

8.4. Doprinos ciljevima ZPP-a

Program za manje egejske otoke pridonio je sveukupnim ciljevima ZPP-a:

8.4.1. Održiva proizvodnja hrane

Program je pridonio održivoj proizvodnji hrane olakšavanjem održavanja razina proizvodnje u većini sektora, podupirući time stabilnost prihoda poljoprivrednika. No, s obzirom na to da je program za manje egejske otoke dodatna potpora za određene proizvodne aktivnosti programu jedinstvenih plaćanja primijenjenom na manje egejske otoke, njegov bi utjecaj na prihod poljoprivrednika bio manje važan nego u regijama koje imaju koristi od programa POSEI, a nisu obuhvaćene programom jedinstvenih plaćanja. Konačno, vanjskim se ocjenjivanjem ističe da je program za manje egejske otoke dodjelom potpore preko organizacija proizvođača i potporom različitih stadija vrijednosnoga lanca pridonio dostupnosti lokalnih proizvoda na lokalnim tržištima po povoljnijim cijenama.

8.4.2. Održivo upravljanje prirodnim resursima

Program za manje egejske otoke pridonio je i održivom upravljanju prirodnim resursima pomoću pravila višestruke sukladnosti, koja se primjenjuju na plaćanja i čine poveznicu između tih plaćanja i poštovanja poljoprivrednika u pogledu skupa zakonskih pravila EU-a o okolišu i javnog zdravlja te zdravlja životinja i biljaka.

Uz to, taj program pridonosi održivom upravljanju prirodnim resursima tako što podupire održavanje usjeva s niskim okolišnim otiscima. Poduprta se proizvodnja uglavnom oslanja na ekstenzivne sustave proizvodnje koji su razmjerno bezopasni za okoliš. Upotreba pesticida za uzgoj maslina vrlo je ograničena. Pčelarstvo je pridonijelo očuvanju osjetljive otočne flore. Druge su uzgajane kulture, poput tršlje, vinove loze i ječma, pridonijele zaštiti krajolika i prirodnog okoliša.

No, i dalje bi trebalo razvijati održive poljoprivredne prakse, uključujući jačanje necjenovne konkurentnosti[8], koja uključuje široki raspon elemenata, poput kvalitete proizvoda (organska proizvodnja ili druge oznake i potvrde), tehnološki napredak, okolišni zahtjevi itd. Može se preporučiti razlikovanje proizvoda prema necjenovnoj konkurentnosti (maslinovo ulje, vina sa ZOI-jem itd.) u usporedbi s konvencionalnom robom za koju manji egejski otoci nemaju komparativnu prednost.

8.4.3. Uravnotežen teritorijalni razvoj

Što se tiče doprinosa uravnoteženom teritorijalnom razvoju, program za manje egejske otoke osobito podupire proizvodne aktivnosti na udaljenijim područjima. Takvo je korištenje teritorijem od ključne važnosti za izbjegavanje depopulacije i ovisnosti o turizmu.

Razlozi za podupiranje tršlji, stabala maslina i proizvodnje ječma povezani su s teritorijalnim razvojem regije. Točnije, uzgoj tršlje pridonosi očuvanju posebnog prirodnog okoliša. Potpora je usmjerena i na sprečavanje napuštanja zemlje i zaštitu okoliša. Pomoć manjim egejskim otocima pridonijela je razvoju ruralnih područja pomoću četiri kanala: i. održavanje površina za uzgoj i farmi, ii. zapošljavanje, iii. provedba određenih socijalno-strukturnih politika upravljanja zemljom u većini regija i iv. neizravno pomoću višestruke sukladnosti, potpora poljoprivrednim praksama koje su povoljne za okoliš.

8.4.4. Sinergija s drugim mjerama ZPP-a

Postoji snažna dosljednost između programa za manje egejske otoke i programa ruralnog razvoja (drugi stup ZPP-a). To je ključno za postizanje ciljeva ZPP-a s obzirom na snažnu međuovisnost tih dviju vrsta potpore.

Sinergije između programa za manje egejske otoke, PRR-a i nacionalne potpore postoje u pogledu pitanja kao što su izobrazba, etabliranje mladih poljoprivrednika i ulaganje s potporom PRR-a te proizvodnja s potporom programa za manje egejske otoke. PRR-om se potiču održive poljoprivredne prakse izvan višestruke sukladnosti, uključujući proizvodnju s potporom programa za manje egejske otoke. I ulaganja u agroindustriju imaju potporu PRR-a, kao i izobrazba za osobe uključene u poljoprivredno-prehrambeni sektor. Program za manje egejske otoke podupire preradu i stavljanje na tržište proizvoda tih istih poljoprivrednika i agroindustrije. Vrlo je usklađen s nacionalnom potporom i drugim mjerama ZPP-a (vino, voće i povrće), no mora se jasnije izložiti u programskim dokumentima.

[8] Necjenovna ili strukturna konkurentnost je sposobnost razlikovanja proizvoda i/ili usluga prema drugim konkurentnim prednostima, a ne prema cijeni. Izgradnja takvih vrsta konkurentskih prednosti temeljena je na percepciji kupaca o opskrbi.

8.5. Važnost programa za manje egejske otoke

Provedena je analiza kako bi se utvrdila sposobnost sadašnjih mjera ZPP-a (programa osnovnih plaćanja uvedenog reformom ZPP-a 2013.) pri obuhvaćanju određenih potreba manjih egejskih otoka. Ta je analiza pokazala da se te potrebe manjih egejskih otoka ne mogu u potpunosti obuhvatiti sadašnjim mjerama ZPP-a. Bez konkretnog programa za manje egejske otoke rizik od napuštanja proizvodnje mogao bi negativno utjecati na obuhvaćanje nekih određenih potreba, poput zapošljavanja, pitanja u vezi s okolišem ili teritorijalne dimenzije manjih egejskih otoka.

8.6. Dodana vrijednost za EU

Kao što je već viđeno u točki 8.5., sadašnji instrumenti ZPP-a nisu u potpunosti prilagođeni manjim egejskim otocima. Program za manje egejske otoke omogućava bolje rješavanje izazova s kojima se ti mali otoci suočavaju, osobito ciljanim planiranjem programa koje pruža vrlo brzu prilagodbu potpora za određene situacije.

Dodana vrijednost za EU na razini politike uglavnom je pozitivno procijenjena zato što se tim programom prepoznala činjenica da brojne ozbiljne prepreke zahtijevaju posebne mjere. Vrijednost programa za manje egejske otoke dokazala se i u smislu provedbe zahtjeva u pogledu kvalitete i okoliša. Pokazao se pozitivnim na razini oblikovanja i provedbe programa i u smislu fleksibilnosti kojom Grčka raspolaže pri utvrđivanju programa na temelju određenih potreba. Ujedno je dana prednost kulturi upravljanja koja je više usmjerena na rezultate.

8.7. Vođenje i upravljanje programom

Programom se uglavnom dobro upravlja. Neke su poteškoće uzrokovane činjenicom da je postupak za prijavu i primanje potpore raširen na nekoliko otoka/kopna i upravljačkih tijela. Smatra se da je administrativno opterećenje razmjerno slično kada se usporedi s prijašnjim razdobljem ocjenjivanja korisnika i upravljačkih tijela.

Strategija bi za svaki proizvodni sektor u programu trebala biti detaljnija, uključujući daljnjim razvojem određenih pokazatelja koji se navode u godišnjim izvješćima o provedbi. Isto bi tako i doprinos programa sveukupnim ciljevima ZPP-a trebalo jasnije prikazati u programu i povezati s određenim kvantificiranim ciljevima.

Posljednjih su se godina osobito poboljšala godišnja izvješća o provedbi. Godišnja izvješća o provedbi koja se među ostalim tiču zajedničkih pokazatelja uspješnosti, socioekonomskih podataka i financijske provedbe uglavnom odgovaraju zahtjevima članka 31. stavka 1. točaka (a) do (m) Uredbe (EU) br. 181/2014. Međutim, utvrđeni su neki problemi u odnosu na prikupljanje podataka koji su potrebni za upotpunjavanje pokazatelja uspješnosti.

Kako bi se olakšao postupak izvješćivanja, sadržaj godišnjeg izvješća o provedbi kako je definiran u članku 39. stavku 1. te uredbe trebao bi biti pojašnjen i pojednostavnjen.

8.8. Cjelokupna uspješnost

Posebni izazovi s kojima se suočavaju manji egejski otoci izravno se rješavaju ovim programom pomoću doprinosa prihodima poljoprivrednika:

Udaljenost i izoliranost manjih egejskih otoka podrazumijevaju veće sveukupne troškove opskrbe zbog većih troškova prijevoza. Potpora posebnih režima opskrbe ublažava te troškove. U nekim je udaljenim područjima koja se suočavaju s

problemima dvostruke ili čak trostruke izoliranosti, s obzirom na to da nisu svi otoci povezani s kopnenim lukama, potpora manjim egejskim otocima u pogledu poljoprivrede prijeko potrebna za održavanje gospodarskih aktivnosti.

Kompleksna topografija (male čestice, strmi i brdoviti krajolik) ograničava veličinu poljoprivrednog zemljišta, što podrazumijeva manja poljoprivredna gospodarstva i vodi do većih troškova proizvodnje te ometa ekonomije razmjera. **Mala veličina** teritorija znači da nema dovoljno obradive površine. Manje egejske otoke karakteriziraju i **nepovoljne klimatske prilike** (suše) koje utječu na poljoprivrednu proizvodnju.

Program za manje egejske otoke pomaže u rješavaju tih izazova. Utjecaji programa ojačani su sinergijama i nadopunjavanjem osobito s PRR-om i nacionalnom potporom.

9. PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE

9.1. Predložene izmjene propisa EU-a

Procjena programa opisana u točki 8. pokazuje da se ne smatra da je nužno izmijeniti Uredbu (EU) br. 229/2013.

Kao što je već spomenuto u točki 8.7., trebalo bi izmijeniti članak 31. stavak 1. Uredbe (EU) br. 181/2014 kako bi se pojednostavnio popis elemenata koje treba uključiti u godišnje izvješće o provedbi.

9.2. Preporuke državama članicama

Potpora u okviru programa za manje egejske otoke poseban je program ZPP-a. Da bi se unaprijedila njegova učinkovitost, grčka bi nadležna tijela trebala unaprijediti plan programa uzimajući u obzir sveukupne ciljeve ZPP-a u skladu s odgovarajućom strategijom za poljoprivredni sektor za regiju. Opći bi ciljevi trebali biti pojašnjeni na temelju kvantificiranih ciljeva i po odgovarajućim pokazateljima.

Trebalo bi unaprijediti izvješćivanje o programu, osobito kako bi se na bolji način obavijestilo o postignutim ciljevima te integriranjem pokazatelja uspješnosti u analizu.

Teritorijalni aspekti već su važan dio sadašnjeg programa za manje egejske otoke i odgovaraju vrlo specifičnim lokalnim potrebama. Odgovaraju trećem cilju ZPP-a o uravnoteženom teritorijalnom razvoju. Međutim, to bi se u programu trebalo jasnije izložiti.

Izbor u smislu razloga za posebne režime opskrbe (raspodjela između dviju kategorija proizvoda: kao poljoprivredni inputi i za prehranu ljudi) trebao bi se izložiti jasnije. Grčka bi nadležna tijela trebala nastaviti pratiti uvoze i stope lokalne obuhvaćenosti.

Štoviše, preporučljivo je da grčka nadležna tijela i dalje jačaju usklađenost s PRR-om u svrhu promicanja konkurentnosti.

Grčka bi trebala nastaviti podupirati održive poljoprivredne prakse, uključujući jačanjem necjenovne konkurentnosti.

10. ZAKLJUČCI

Cjelokupna uspješnost programa za manje egejske otoke između 2006. i 2014. može se pozitivno ocijeniti u pogledu njegove mogućnosti za rješavanje posebnih izazova koji se odnose na poljoprivredu, a povezani su sa zemljopisnom lokacijom manjih egejskih otoka. Potpora lokalnoj proizvodnji olakšala je održavanje aktivnosti poljoprivredne proizvodnje, a posebni režimi opskrbe smanjili su razlike u cijeni poduprtih proizvoda na manjim egejskim otocima u usporedbi s kopnom.

Nadalje, program za manje egejske otoke, koji je dodatna potpora izravnim plaćanjima, dosljedan je ciljevima ZPP-a. Bez posebnog programa za manje egejske otoke i potpore ograničene na pravila ZPP-a, kao što je dogovoreno u reformi 2013. (izravna plaćanja), ta bi situacija kao posljedicu imala napuštanje proizvodnje, što bi negativno utjecalo na zapošljavanje te na ekološku i teritorijalnu dimenziju manjih egejskih otoka.

Program za manje egejske otoke odvijao se neometano od uvođenja programskog pristupa. Komisija smatra da je proveden učinkovito i djelotvorno te odgovara na potrebe manjih egejskih otoka na zadovoljavajući način. Financijska omotnica dodijeljena tome programu omogućila je ispunjavanje općih ciljeva programa. Stoga se preporučuje održavanje trenutačne osnovne uredbe.

Provedbena bi uredba trebala biti izmijenjena kako bi se pojasnilo izvješćivanje o programu. Grčka je pozvana da uzme u obzir rezultate i preporuke ovoga izvješća i prilagodi program za manje egejske otoke kako bi se dodatno unaprijedila učinkovitost primjene mjera i praćenja programa te ojačala komplementarnost s drugim ZPP-ovim instrumentima za potporu.

Prilog: Financijsko izvršenje programa za manje egejske otoke između 2007. i 2014.